

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 388/06-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. júna 2007 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Juraja Horvátha o sťažnosti JUDr. Ing. D. Ď. – S., H., a akad. mal. a soch. M. T., B., zastúpených advokátom JUDr. J. H., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/98 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 349/97) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. Ing. D. Ď. – S. a akad. mal. a soch. M. T. na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/98 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 349/97) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/98 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. JUDr. Ing. D. – S. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Akad. mal. a soch. M. T. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. JUDr. Ing. D. Ď. – S. a akad. mal. a soch. M. T. p r i z n á v a úhradu trov konania 9 980 Sk (slovom deväťtisícdeväťstoosemdesiat slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť na účet advokáta JUDr. J. H., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. októbra 2006 doručená sťažnosť JUDr. Ing. D. Ď. – S. H., a akad. mal. a soch. M. T., B. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. J. H., B., v ktorej namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/98 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 349/97).

Sťažovatelia uviedli, že 26. septembra 1997 podali okresnému súdu žalobu o určenie, že označené nehnuteľnosti zapísané v súpise konkurznej podstaty v konaní vedenom

Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 38 K 111/95 patria do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. Ndc 256/98 zo 17. augusta 1998 určil, že na konanie je príslušný okresný súd. Dňa 17. júna 1999 bolo sťažovateľom doručené uznesenie okresného súdu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku. Na základe odvolania sťažovateľov krajský súd uznesením č. k. 14 Co 562/01-39 z 28. februára 2002 zrušil uznesenie okresného súdu o zastavení konania a vrátil mu vec na ďalšie konanie. V deň pojednávania 23. mája 2002 sťažovatelia predložili súdu návrh na pripustenie zmeny žaloby a pristúpenie ďalších účastníkov do konania na strane odporcu, ktorý doplnili 27. decembra 2002. Okresný súd 15. marca 2004 vyzval sťažovateľov, aby oznámili, či trvajú na podanom návrhu. Ďalšie pojednávanie sa konalo 17. marca 2006. Okresný súd uznesením z 24. marca 2006 pripustil pristúpenie ďalších účastníkov do konania na strane odporcu. Nasledujúce pojednávanie zo 16. júna 2006 bolo odročené na 24. október 2006.

Od ústavného súdu sťažovatelia žiadajú, aby vydal tento nález:

„Okresný súd Bratislava I. v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/98 porušil právo sťažovateľa v 1. rade:

JUDr. Ing. D. Ď. – S. H., IČO ... a

sťažovateľky v 2. rade:

Akad. mal. a soch. M. T., B., aby sa ich vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Okresnému súdu Bratislava I. v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/98 prikazuje konať vo veci bez zbytočných prietahov.

JUDr. Ing. D. Ď. a Akad. mal. a soch. M. T. priznáva primerané finančné zadosťučinenie každému vo výške 450 000,- Sk a náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 9.980,- Sk, ktoré je Okresný súd Bratislava I. povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. J. H., (...), a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu Ústavného súdu SR.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 388/06-11 z 22. novembra 2006 ju prijal na ďalšie konanie. Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti doručenom ústavnému súdu 20. apríla 2007 uviedla:

„Dňa 26. 09. 1997 bol tunajšiemu súdu doručený návrh na začatie konania, v ktorom sa navrhovatelia domáhali určenia, že nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva č. 741, k. ú. S. a to pozemky parc. č. 3448, 3449/2, 3451/2 a 172 ako aj budovy a stavby zapísané na uvedenom liste vlastníctva a zapísané v súpise konkurznej podstaty Krajského súdu v Bratislave č. k. 38 K 111/95 zo dňa 01. 02. 1996 sú v bezpodielovom spoluvlastníctve navrhovateľov.

V uvedenej veci boli vykonané od 20. júna 2005 tieto procesné úkony súdu:

- Dňa 17. 03. 2006 sa uskutočnilo pojednávanie vo veci za prítomnosti oboch navrhovateľov (bez ich právneho zástupcu) a právneho zástupcu odporcu. Na pojednávaní navrhovatelia navrhli rozšíriť okruh odporcov s poukazom na ich procesný návrh zo dňa 27. 12. 2002. Súd o tomto procesnom návrhu na rozšírenie okruhu odporcov nerozhodol pred pojednávaním z dôvodu jeho nejasnosti, ktoré sa mali odstrániť na pojednávaní.*
- Pojednávanie z dôvodu rozhodnutia o tomto procesnom návrhu a z dôvodu vyžiadania súvisiacich obchodných spisov bolo odročené na 16. 06. 2006.*
- Súd vyhovel procesnému návrhu navrhovateľov na rozšírenie okruhu odporcov a pripustil uznesením zo dňa 24. 03. 2006 ďalších účastníkov konania na strane odporcu.*
- Dňa 16. 06. 2006 sa uskutočnilo pojednávanie za prítomnosti navrhovateľov, ich právneho zástupcu a právneho zástupcu odporcu. Z dôvodu neúčasti odporcov v 2., 3., 4., 5. rade súd pojednávanie vo veci odročil na deň 24. 10. 2006.*

- *Súd neprítomných odporcov predvolal pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty.*
- *Dňa 24. 10. 2006 sa uskutočnilo pojednávanie za prítomnosti navrhovateľa v 1. rade, jeho právneho zástupcu a neprítomnosti všetkých ostatných účastníkov konania. Súd doručil právnenému zástupcovi navrhovateľov vyjadrenia odporcov. Pojednávanie bolo odročené na 06. 12. 2006.*
- *Súd uznesením zo dňa 27. 10. 2006 vyzval navrhovateľov na odstránenie väd podaní zo dňa 26. 09. 1997, doplneného dňa 23. 05. 2002, zmeneného dňa 27. 12. 2002 a dňa 16. 03. 2006. Navrhovatelia počas konania podávali rôzne podania, ktoré boli veľmi nejasné, vzájomne si odporovali, preto súd vyzval navrhovateľov na odstránenie väd týchto podaní.*
- *Dňa 06. 12. 2006 sa uskutočnilo pojednávanie v tejto veci za prítomnosti navrhovateľky v 2. rade, právneho zástupcu navrhovateľov (navrhovateľ v 2. rade sa ospravedlnil) právneho zástupcu odporcov v 1., 2., 3. rade, odporcov v 4., 5. rade. Na pojednávaní právny zástupca navrhovateľov navrhol zmenu návrhu. Súd na pojednávaní uznesením zmenu návrhu pripustil rovnako ako návrh na doplnenie dokazovania prednesený právnym zástupcom navrhovateľov. Pojednávanie bolo odročené na deň 23. 03. 2007.*
- *Ďalší termín pojednávania 23. 03. 2007 bol zrušený z dôvodu dlhodobej PN zákonnej sudkyne. Nový termín pojednávania je vytýčený na deň 11. 05. 2007.*
- *Počas celého konania sa súd snaží bezvýsledne zabezpečiť na vec sa vzťahujúce obchodné a konkurzné spisy z Krajského súdu v Bratislave za účelom posúdenia res iudicata. Keďže navrhovatelia podali rovnaké návrhy (iné nehnuteľnosti) i na iné súdy tieto súvisiace spisy kolujú po viacerých súbežne kolujúcich súdoch.“*

Z predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 142/98 ústavný súd zistil nasledovný priebeh konania v období od podania návrhu do 20. júna 2005 (ku ktorému sa predsedníčka okresného súdu nevyjadrila).

Návrh na začatie konania o určenie, že označené nehnuteľnosti sú v bezpodielovom spoluvlastníctve sťažovateľov, bol okresnému súdu doručený 26. septembra 1997. V októbri 1997 okresný súd zaslal návrh na vyjadrenie odporcovi.

Po zabezpečení vyjadrení účastníkov konania okresný súd 29. mája 1998 postúpil vec krajskému súdu ako súdu vecne príslušnému. Krajský súd s postúpením veci nesúhlasil a predložil ju najvyššiemu súdu, ktorý uznesením sp. zn. Ndc 256/98 zo 17. augusta 1998 určil, že na konanie vo veci je príslušný okresný súd. Po doručení spisu (16. novembra 1998) okresný súd vyzval sťažovateľov 18. decembra 1998 na zaplatenie súdneho poplatku.

Uznesením z 28. apríla 1999 okresný súd konanie zastavil pre nezaplatenie súdneho poplatku, proti ktorému sa sťažovatelia odvolali. Odvolanie sťažovateľov doručené 23. júna 1999 okresný súd zaslal krajskému súdu 8. augusta 2000. Po vrátení spisu z krajského súdu na opravu napadnutého uznesenia okresný súd 9. októbra 2000 vydal opravné uznesenie a spis zaslal krajskému súdu 23. novembra 2001. Krajský súd uznesením č. k. 14 Co 562/01-39 z 28. februára 2002 zrušil uznesenie okresného súdu o zastavení konania a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

Po vrátení spisu (16. apríla 2002) sa uskutočnilo pojednávanie 23. mája 2002, ktoré bolo odročené na neurčito. Podaniami z 23. mája 2002 a 20. decembra 2002 sťažovatelia navrhli pripustiť zmenu návrhu na začatie konania.

Okresný súd 15. marca 2004 vyzval sťažovateľov, aby sa vyjadrili, či trvajú na podanom návrhu. Termín ďalšieho pojednávania okresný súd určil 16. decembra 2005 na 17. marec 2006.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia ich základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a ich práva upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/98 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 349/97).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (I. ÚS 76/03, II. ÚS 219/04, IV. ÚS 365/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00, III. ÚS 111/02) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Predmetom namietaného konania je návrh na určenie, že označené nehnuteľnosti zapísané v súpise konkurznej podstaty v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 38 K 111/95 sú v bezpodielovom spoluvlastníctve sťažovateľov. Z hľadiska predmetu konania ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ju považovať za právne zložitú. V doterajšom priebehu konania sa neprejavila ani mimoriadna skutková zložitosť veci. Účastníci v priebehu konania poukazovali na viacero už ukončených súdnych sporov, ktoré s vecou súvisia. Predsedníčka okresného súdu

vo svojom vyjadrení uviedla, že je potrebné skúmať prekážku *res iudicata*. Ústavný súd je toho názoru, že zabezpečenie podkladov pre posúdenie prekážky veci rozhodnutej nie je okolnosťou, ktorá by mohla signalizovať zložitosť veci.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľov ako účastníkov označeného konania. V jeho priebehu sťažovatelia využívali procesné prostriedky, ktoré majú k dispozícii, viackrát navrhli pripustiť vstup ďalších účastníkov a menili žalobný návrh, nie vždy ho však ujednotili s predošlým návrhom, na čo ich okresný súd následne vyzýval. Podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia týmto čiastočne prispeli k namietanej dĺžke konania. Na výzvy okresného súdu však sťažovatelia reagovali včas.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/98 (pôvodne sp. zn. 8 C 349/97).

V prvej fáze konania, po rozhodnutí o vecnej príslušnosti, okresný súd konanie zastavil pre nezaplatenie súdneho poplatku. Odvolanie sťažovateľov (doručené 23. júna 1999) okresný súd zaslal odvolaciemu súdu 8. augusta 2000 a po oprave napadnutého uznesenia (9. októbra 2000) spis opäť predložil odvolaciemu súdu až 23. novembra 2001.

Po uskutočnení prvého pojednávania (23. máj 2002) bol okresný súd vo veci opäť nečinný. K určení ďalšieho termínu pojednávania (16. decembra 2005) došlo až po zmene zákonnej sudkyne (20. júna 2005). Jediný úkon, ktorý okresný súd medzitým vykonal, bola výzva sťažovateľom (15. marca 2004), či trvajú na podanom návrhu.

V nasledujúcom období okresný súd vo veci konal v podstate plynulo, vykonával pojednávania, rozhodol o pripustení vstupu ďalších účastníkov do konania na strane odporcu, vyzýval sťažovateľov na odstránenie väd návrhu, rozhodol o pripustení zmeny návrhu a žiadal o zapožičanie spisov krajského súdu (sp. zn. 22 Cb 21/96 a sp. zn. 81 Cb 80/97).

Ústavný súd zistil v postupe okresného súdu viaceré obdobia nečinnosti, ktoré nie sú odôvodnené prekážkami postupu konania a ktoré výrazne prispeli k jeho predĺženiu. Zároveň ústavný súd dospel k záveru, že napriek zohľadneniu období, keď sa spis nachádzal na krajskom súde a na najvyššom súde, okresný súd priebežne vykonával procesné úkony vo veci až od roku 2006, a preto ústavný súd rozhodol, že okresný súd svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 142/98 (pôvodne sp. zn. 8 C 349/97) porušil základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie okresného súdu sp. zn. 8 C 142/98 nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu v označenom konaní v ďalšom období konať bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie každému 450 000 Sk z dôvodu, že *„trpia neistotou v spravodlivý súdny proces, čo má podstatný vplyv aj na zdravotný stav sťažovateľov“*, poukázali pritom na svoj vek a uviedli, že *«každým dňom „starnú“ s pocitom pochybností v spravodlivý a právny štát, s pocitom neistoty a obáv, kedy už bude vo veci samej rozhodnuté a im bude aspoň čiastočne zahojená krivda minulosti»*.

Sťažovatelia tiež argumentovali, že vplyvom zbytočných prietáhov sú ukrátení na zisku z podnikateľskej činnosti v prípade prenájmu nehnuteľností.

Ústavný súd zohľadnil všetky okolnosti prípadu, predovšetkým obdobia poznačené zbytočnými prietahmi, celkovú dĺžku konania, povahu veci, ako aj skutočnosť, že sťažovatelia mali čiastočný podiel na dĺžke konania a dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia 40 000 Sk každému sťažovateľovi primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Pri určení výšky finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom JUDr. Jozefom Holičom v konaní pred ústavným súdom, ktoré vyčíslili sumou 9 980 Sk. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 11 052 Sk spolu za dva úkony právnej pomoci urobené v roku 2006 pre dve osoby po 2 730 Sk podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov s uplatnením 20 % zníženia, pretože išlo o právne úkony spoločne urobené pre dve fyzické osoby, zvýšenou o 19 % daň z pridanej hodnoty, t. j. 1 660 Sk, a po 164 Sk režijný paušál. Pretože sťažovatelia žiadali priznať náhradu trov konania len 9 980 Sk (vrátane DPH), ústavný súd ju priznal v uplatnenej výške.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) podľa výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2007